

175 něčemu se vždy učiti,
skrovně se hled k tomu míti.
Občej ten vzdýcky mívej,
na lekci včas nechodvej.
Jestliže pak budou chtít
180 na lekci vždy tebe míti,
nestarej se, dočkají tě,
byť pak bylo i v půl létě.
Nechej mistra, necht se stará,
tvá lenost buď předece stálá.
185 Knihy, šaty, jiné věci
za kamny neb pod lavicí
všudy ať jsou rozmetané,
uválené, ušišmané.
Jestliže překáží komu,
190 chce-li, nech se vyhne tomu.
Pakli nechce, necht odloží
a to zase tu položí.
Pilnosti se též vystříhej,
co můžeš nejdále lहेj.
195 Toto necht jest vlastní tobě,
všudy se vším steskni sobě.
Nikdy ve všem nebud stály,
tak ode mne dojdeš chvály.
Hled vždy každý den jiného
200 začít nětco nového.
Tak i při řemesle rovně,
učš-li se, uč se skrovně.
Vystříhej se pilně toho,
aby neměl práce mnoho.
205 Pomni na předešlou radu,
nikdá neměj v ničem řádu.

164a

Kapitola VI

Mravové Grobianovy při stole.

Když pak již máš jít k stolu
a s jinými jisti spolu,
tyto věci na péči měj,
210 nižádnému v tom nehověj:
Za stůl sedni, kdet se vidí,
nic v tom nešetř žádných lidí,
aniž dej na mysl tomu,
aby měl kvůli komu
215 časem místa postoupiti
a sobě hanbu činiti,
než raději sežeň s něho,
nestydě se nižádného,
by se měl na něj vsaditi
220 neb se s ním o to svaditi.
Však když máš jít seděti,
tohotoť sluší hleděti,
by sedl na takovém místě,
kdež by mohl lehnouti čistě,
225 nebs se dosti upachtoval,
sem tam chodě kdyžs pracoval.
A protož, můj milý kmochu,
aby odpočinul trochu,
na stůl neb na stěnu lehni,
230 žádnému z místa se nehni.
Prostranně a bezpečně seď,
na žádného v tom nic nehled,
mezitím mluv, volně se směj,
za velkého vždy se měj.
235 Svě moudrosti tu ukazuj,
pyšně a panský rozkazuj
podati piva neb chleba
aneb co jiného třeba.

164b

Ovšem když polívka hustá,
240 kydej čistě na stůl zhusta,
než doneseš na svůj talíř,
ukaz se v tom, že jsi malíř.
Na lžíci nabírej mnoho
a potom pak ještě toho
245 pojednou s lžice nesnídej,
dvakrát krmi z úst vynímej.
Potom dále mou radu věz,
coť se zdá nejlepšího jez.
Zelí, kaše nebo hrachu
250 nejez mnoho, milý brachu!
Neslouží to tvému zdraví,
sama chut tobě to praví.
Nechť na tebe jak chů hledí,
kteříž tu za stolem sedí,
255 zdaleka ruku svou vztáhni
a pro lepší kus vždy sáhni,
zvlášť jest-li kuřátko neb pták,
hovězínho masa nech tak.
I toto číň také zvykem,
260 pilně obližuj jazykem
lžíci, prsty i také nůž,
obyčej náš to sněsti můž.
Polívku i každou jichu,
nic se v tom nebojíc smichu, |
265 rozkydvej čistě po ubrusu,
lepšího se chytěj kusu.

165a

A tak budeš dobrý malíř,
klada pilně na svůj talíř.
Třebas před jiným vybírej,
270 daleko usta otvírej,
at by v usta pohleděti,
co v nich máš, mohli viděti,
zvláště jest-li žlutá kaše,
všeckoť sou to mravy naše.

275 Pál-li tě krmě v usta,
obracej ji velmi zhusta,
mrzutě se ošklebuj,
naše mravy ukazuj.
Těz nos ubrusem utírej,
280 na stůl se loktem podpírej,
pod stolem vždy mel nohama,
z mysy svinsky beř rukama.
S dobrou krmí nemáš hrátí,
než po plné lžíci brátí
285 a nositi v usta často,
by pak měl zas vrátiti to.
Všemi usťy jez s pilností,
nestyd se v tom ani hostí.
I v tom tě chci poučiti
290 a tebe v tom pospraviti,
jaké máš rukávy mítí,
chceš-li Grobianem býti.
At okolo ruky visí
podobně jako uši psí,
295 ochlípené až do pěstí,
nebojíc se zlé pověstí.
I totoť chci pověděti,
hlediz to na péci mítí
a vyuč se těmto ctnostem,
300 nožem, prstem nebo nehtem
často zuby párej sobě,
toť jest potřebná věc tobě,
nebo doktoři tak praví,
že jest to nejmalé zdraví.
305 I v tom nechci zanedbatí,
at bych neměl správy dáti:
Hověj pilně svému břichu,
neboj se v tom ani hříchu.
Když se najíš hojně dostí,
310 nečín sobě sám těžkosti,

popustí pasu o tři dírky,
rozepni všecky haklky.
Fousy dlouhé též hled mítí,
maje jísti nebo pítí,
315 aby je máčel v konvici
anebo v polívce na lžici.
Oblížeš je dobře potom,
tot máš také správu o tom.
Chceš-li toho víc věděti,
320 můžeš pilně pohleděti,
že tak téměť všecko nyní
dvořané a páni činí.
Když piješ, srkej skrz zuby,
napijíc se neutřej huby
325 a uťi raději oči,
žeš nedopil at nepláčí.
Také zvykni dobře tomu,
lib se nebo nelib komu,
chleba sobě takto ukroj,
330 čistou dlouhou skyvu přístroj.
Dají-li pak na stůl k čemu
jaké omáčky neb chřenu,
máčeš ty tak ten celý kus,
by měl kydat i na ubrus,
335 a po kousku vždy ukusuj,
tak zachováš obyčej můj.
A buď vesel, volně sedě,
na žádného nic nehledě,
jak se jimi při čem mají,
340 kteří lepší mravy znají.
Polívku vždy na míse toč,
každému hned v jeho řeč vskoč.
Všecko | mluv, coť se nahodí,
tobě to nic neuškodí.
345 Mluví-li kdo co při stole
a ty sedíš s nimi spolu,

166a

neposlouchej nižádného,
začni znovu nětco nového.
Mívej v tom obyčej vlčí,
350 ten, kdo začal, nechť pomlčí,
ty hled nětco předce žvátí,
byť měl někdo i nalátí.
Rozprávěj vždy svou řeč smělé,
hled na lidi jako tele,
355 byť pak byli nad tě vyšší,
trhej jimi, at tě slyší.
Ten obyčej vždy máš mítí,
za něj se nic nestyděti.
Jestližeť se bude zdátí,
360 můžeš se i volně smátí.
Bude-liť pak krmě dána
buď pro hostě neb pro pána,
nedívej se dlouho tomu,
spěšně také sáhni k tomu.
365 Jez předce, dokud co v míse,
poněvadž proto strojí se.
Nikdá neměj nože svého,
než vypůjč ho od jiného.
Budeš-li pak jaký mítí,
370 nemá velmi dobrý býtí,
zdaž tu tak dobrého třeba,
leda ty užížal chleba.
A nejlepší bývá kusý,
k tomu zuby mítí musí.
375 Netřebat ho umývati,
můžeš tak dobře schovati
do škorěň neb pod lavici
spolu s umazanou lžicí.
Ohlzožít jej myší jistě,
380 jako by ho umyl čistě.
Pakliť neucíní toho,
nestarej se o to mnoho,

166b

můžeš to sám tak spraviti
a slinami jej umytí.

³⁹⁵ Také můžeš toho nože
pobrousniti o podnože.

Nehy dlouhé vždy hled míti,
aby za ně mohl vzíti

hnoje, bláta nebo špíny.

³⁹⁰ Zatímť povím způsob jiný:

Nech toho tak všeho spolu,

rukou nemej, když jdeš k stolu,

však v své usta klásti budeš

a snad tak chuti nabudeš.

³⁹⁵ Když jíš, mlaskej jako prase,

a co nesníš, vlož to zase

tak opiplané do mísy,

vídal jsem to také kdysi.

I tomu máš přivyknouti,

⁴⁰⁰ často za stolem řhnouti:

Žádného se neostýchej,

kašli, prskej, čistě dmychej.

Kosti ohlozuj zubami,

potom mec pod stůl na zemi,

⁴⁰⁵ však to ostatek psi spraví

a tebe té práce zbaví.

Netěba jich před se klásti,

talíř jimi zaměstknati.

Prsty masné často lizej,

⁴¹⁰ talíř sobě též utírej

chlebem a potom jej hned sněz,

to jest můj mrav, o tom ty věz.

Když se | již pak zechce pítí,

máš se přitom takto míti:

⁴¹⁵ Konev spěšně aby chopil

a na hlavu víko vklepil,

zapíjej to, cos v usta vzal,

herež by pak konev zmazal.

167a

Nepřekážej ty tím sobě,

⁴²⁰ žeť někdo toho při tobě

velmi hrubě nenávidí,

jestli kdy co toho vidí,

neb že máje s tebou pítí,

chce se mu raději blíti.

⁴²⁵ Tak jemu posloužíš k chuti,

až se sorvička přimutí,

by se také s tebou napil,

neb se bojí, by nelapil

toho, cos ty pustil z huby,

⁴³⁰ nechat pije skrze zuby.

Těž hled, můžeš-li, dopítí,

konev prázdnu postaviti

před toho, kdož podlé sedí,

necht on na tě jak chce hledí.

⁴³⁵ Ty pohodli svého vždy hled

a za stolem nejděle sed.

Nedbej, že chť jiní vstáti

a k své práci každý bráti,

ty sed co můžeš nejděle

⁴⁴⁰ a protáhni sobě chvíle.

Když by pak již musil vstáti

a jiným v tom místo dáti,

uživej ty svého práva,

vstávej bystře jako kráva,

⁴⁴⁵ stolicemi zadkem strkej

a již sobě volně smrkej,

kašli, plij i také říhej.

Odcházeje noh nezdvíhej,

na vše strany házej | flusy,

⁴⁵⁰ čistými, hrubými kusy,

aneb šátek jaký máš-li

a do něho nasmrkáš-li,

ihned máš jej rozvinouti

a do něho pohlídnouti,

167b

455 jak jest pěkný ten nový flus
a kterak ho veliký kus.
Vychrkná kus, drž jej v hubě,
obracej jím, s ním se chlubě,
nemáš ho hned vyplívatí,
460 než chvilku ho pochovati.
Mluv s ním, chovaje to v tlamě,
v tom obzvláštně pomni na mne.
Pakli ho nechceš vyplítí,
můžeš jej zase pozřítí.
465 Potom nepospíchej k dlu,
tak zachováš nejspíš sílu.

Kapitola VII

Napomenutí služebníkům, kteří slouží
k stolu, a jak při něm chovatí se mají.

Vám, kteříž na stůl strojíte
aneb před stolem sloužíte,
radímt toto užitečné,
470 což mi bývá velmi vděčné.
Prv než se v strojení dáte,
o to se svaďte třikráte.
Obyčej pak tento mějte,
dvě hodiny vzdycky strojíte,
475 avšak ať ledva od|polu
přístrojeno bývá k stolu.
Poněvadž tu nejvíc třeba
vína, piva, soli, chleba,
ať se tyto všecky kusy
480 prvé snosí než obrusy.
Zteplí-liť pivo neb víno,
budet o tom povědíno.
Ty se pak takto přístroj sám

168a

a před stolem strůj jako pán:
485 Svleka s sebe svrchní šaty,
k tomu ať jsou nahé paty,
roztrhané poctivce,
ukálené zle střevíce.
Nezapínej nikdy ňader,
490 radš do nich nětco naber,
co by se k jídlu hodilo
a tobě potřebné bylo.
Rukama vždy nětco dělej,
klouboukem toč neb se drbej,
495 kousej nehty, párej zuby,
jazykem mel (o)kolo huby.
I totož jest výborný kus,
strůj na jedné noze co hus,
zatím druhá odpočine
500 a čas oběda pomine.
Nedohlídej žádný k tomu,
potřebí-li čeho komu.
Zvlášť má-li pán jaké hosti,
spravte se opatrností,
505 leckdes v koutě se uzdravte,
dřív než hosté se užerte,
talířův neotřejte
a kosti s nich nezbírejte.
Zůstane-li kdy pak čeho,
510 že by nedojedli všeho,
vy to rychle s stolu zbeřte
a o to se všickni děte.
Když pak přijde čas k sklízení,
talířův, nožův, lžic zbirání,
515 toho bez vády ne|sklízujte,
jeden druhého pobízejte.
Pakli vás přinutí k tomu,
že musíte sklídit s stolu,
sejmouc rychle ven vynesete,

168b

520 jest-li tam co, nic nehledte,
aneb takto se chovejte,
strhna ubrus, nevyřeste,
nechte leckdes na lavici
mezi šaty nebo hrnci.
525 Však potom kdo bude chtít
k večeri na stůl strojit,
trhna ním na zem vyřeste,
tak nikdá nic nestratí se.

Naučení Grobían dává, jak se máš
mejit v lázni.

Kapitola VIII

Kterak by se pak měl chovati,
530 když se budeš v lázni mejit,
o tomť teď chci správu dáti,
cožť jest užitečné znáti.
Vejda tam neříkej jim nic,
byť se jich mylo ještě víc,
535 zatím hled předního místa,
neb tu bývá služba jistá.
Přitom ten obyčej mívej,
noh sobě hned neumývaj,
at se nejprvé zahřej,
540 necht na tě hledí jak chtějí,
ale hned na svrchnici vlez.
Zatím také i toto věz:
Máš tam s sebou vody vzítí, |
tam se čistě, volně mýtí.
545 Nic ty na to nemáš dbáti,
budou-liť někteří láti,
že tak na ně střikáš šatry,
čii jim to ještě navzdory.

169a

Však tě vždy bítí nesmějí,
550 půjdout na stranu raději.
Když dole budeš sedětí,
máš i o tomto vědětí:
Nechod sobě sám pro vodu,
aby nepadl, měl by škodu,
555 kdyby se snad věc urazil
anebo kbelec rozrazil,
než kdož podlé tebe sedí,
vem mu vodu, když nevidí.
Chce-liť on zas vodu mítí,
560 musí sobě jiné vzítí.
Ty pak budeš toho prázen,
hádej, budeš-li v tom blázen.

Učí Grobían, jak se máš mítí při
náboženství.

Kapitola IX

K náboženství když se zvoní,
na kázání neb k modlení,
565 každý ať se takto chová,
nebo ta věc není nová:
Nevstávaj, by tě kdo budil,
a<by> se snad nenastudil
aneb hlavě neuškodil,
570 mdloby na se neuvodil.
Nehýbaj ty se s postele,
až bude po kázání v kostele. |
Pakli někdy z přinucení
musil by vstáti k modlení
575 aneb časem po zvonění
že by přišel na kázání,
dávámť přitom tuto radu,

169b